

Komenda Główna Straży Granicznej

<https://strazgraniczna.pl/pl/pozostale-informacje/promocja-i-historia-formacji/historia-sg/10086,Bohaterem-sie-stajesz-Historia-ksiecia-Jozefa-Poniatowskiego.html>
30.06.2024, 21:37

Bohaterem się stajesz. Historia księcia Józefa Poniatowskiego

Sylwia Wojtowicz
04.05.2022

Mimo że nic nie zapowiadało takiej jego przyszłości, dziś uchodzi za wzorzec polskiego obrońcy granic. Książę Józef Poniatowski - bo o nim mowa, choć początkowo nie potrafił poprawnie podpisać się w języku polskim, stał się naszym bohaterem narodowym.

Gdyby w siedzibie Międzynarodowego Biura Wag i Miar w Sèvres, istniał obok kilograma i metra, jeszcze wzorzec polskiego obrońcy granic niewątpliwie znalazłaby się tam figura księcia Józefa Poniatowskiego. Książę mógłby tam służyć jeszcze za wzór honoru, męstwa i wierności żołnierskiej. Nic więc dziwnego, że stał się polskim bohaterem narodowym. Trzeba jednak przyznać, że nic nie zapowiadało takiej jego przyszłości... Urodził się bowiem w Wiedniu i tam się wychowywał. Służbę wojskową rozpoczął w armii austriackiej i bardzo słabo pisał po polsku. Gdy w roku 1784 odwiedził Uniwersytet Jagielloński podpisał się: "Jusef xiążę Poniatowski". Mimo to stał się gorącym patriotą. O jego przywiązanie do kraju dbał szczególnie jego stryj król Polski Stanisław August Poniatowski.

W armii austriackiej służył aż 10 lat, natomiast w polskiej karierę rozpoczął w roku 1789, na życzenie swojego królewskiego stryja. Od razu dostał stopień generała-majora i stanowisko zastępcy dowódcy dywizji braclawskiej i podolskiej. Tam zetknął się po raz pierwszy z problematyką ochrony granic. Intensywnie szkolił podległe sobie wojska i alarmował króla o fatalnej infrastrukturze granicznej. Nalegał też na zwiększenie wojsk, przewidując wojnę z Rosją. Wkrótce stał się dowódcą dywizji, po Stanisławie Szczęsnym Potockim, jawnym już wrogu Sejmu Czteroletniego. Wojna w obronie Konstytucji 3 Maja stała się faktem 18 maja 1792 roku. Poniatowski dzielnie bronił granic, wygrał bitwę pod Zieleńcami, co król uczcił ustanowieniem orderu Virtuti Militari (Cnocie Wojskowej). Niestety polskim głównodowodzącym w tej wojnie był król, a Opatrzność bardzo nierówno obdzieliła talenty militarne w rodzinie Poniatowskich, dając je księciu, a zupełnie pomijając króla. Wojna zakończyła się przystąpieniem Stanisława Augusta Poniatowskiego do Konfederacji Targowickiej.

Książę brał udział w Insurekcji Kościuszkowskiej. Brał udział w wojnach Księstwa Warszawskiego dowodząc Wojskiem Polskim w czasie wojny 1809 roku z Austrią. Walczył też w Rosji, tam dowodził V Korpusem Wielkiej Armii, złożonego z polskich oddziałów. Po klęsce wyprawy Napoleona na wschód nie skorzystał z namów do porzucenia cesarza Francuzów i przyłączenia się do Rosji. Zginął w bitwie pod Lipskiem w 1813 roku.

Tekst: G. Cwyl, pod red., S. Wojtowicz-Sander

Zdjęcia: domena publiczna